vonulása után életét feleségével, gróf Esterházy Alexandrával együtt a tudatos gyűjtésnek szentelte. Lengyeli kastélyában őrizte a páratlan kollekciót, és itt is dolgozta fel tudományos alapossággal. Gyűjteménye katalógusát *Hungarica* címen négy kötetben jelentette meg. E munka azóta is a könyvtárak, antikváriusok, gyűjtők egyik legfontosabb könyve. Élete végéhez közeledve úgy döntött, hogy mintegy 15 000 tételt tartalmazó gyűjteményét a nemzetnek adományozza (ma az OSZK-ban található).

A kötet bemutatja a 20. századi magyar könyvkiadás két legjelentősebb alakját, a tragikus sorsú Kner Imrét és a könyvillusztrációt megújító Tevan Andort is, akiknek életműve nélkül a magyar kultúra sokkal szegényebb lenne. A szerző emellett külön fejezetet szentel a gyűjtés gyakorlatának. Mind a kéziratok, mind a nyomtatott könyvek tekintetében teljességre törekvő bemutatást olvashatunk, s mivel a bibliofília nem korlátozódik a régiségekre, a modern míves könyvekkel is megismerkedhetünk, közben pedig tanulmányozhatjuk a könyvművészeti alapfogalmakat.

Azok az érdeklődők, akik szeretnék elmélyíteni tudásukat, rengeteg hasznos információt találnak a válogatott bibliográfiában. E nagyszerű könyvet a szerző elsősorban a gyűjtéssel most ismerkedő könyvbarátoknak írta, de bizonyos, hogy a könyvtárosok és az antikváriusok is haszonnal fogják olvasni.

TULOK PÉTER

(Kiss József Könyvkiadó, Budapest, 2005, 317 oldal, 4400 Ft)

Az Irodalom Háza Szekszárdon

A horpácsi Mikszáth-, a niklai Berzsenyi-kúria, a sátoraljaújhelyi Kazinczy- és a bakonszegi Bessenyei-ház, a budapesti és a debreceni Irodalmi Múzeum csak néhány kiragadott példa a magyar irodalom jeles alkotóinak életét felidéző hazai emlékhelyek közül. S majd' egy éve hasonló intézménnyel büszkélkedhet egy dunántúli kisváros, Szekszárd is.

A feltételek itt tulajdonképpen már régóta adottak voltak, elég csak Garay János vagy Babits Mihály nevét idézni. Utóbbi szülőháza több évtizede az esztergomi nyaralóval együtt a költő kultuszának egyik központi helye. Mellette, az egykori Szent László, ma Babits Mihály utcában hozta létre a Wosinsky Mór Megyei Múzeum jelentős önkormányzati segítséggel az Irodalom Házát. A hely kiválasztása kiválóan sikerült, mivel utána Dienes Valéria szülőháza következik, ráadásul kör-

nyékén a városi helytörténet ismerői még több, Szekszárd szempontjából jelentős épületet találhatnak. Az egyszintes, udvarral is rendelkező épület tagolt, de szükség esetén egymástól is elválasztható belső tereivel ideális megoldás irodalmi emlék- és kutatóhelyként való működtetésre. Létrehozása annál inkább dicsérendő, mivel Mészöly Miklós és Baka István hagyatéka, illetve Csányi László jelentős értéket képviselő könyvtára egyaránt méltó elhelyezésre vár. Ide most egy Mészöly Miklós életét bemutató állandó kiállítás került.

A szép könyvek, bútorok, használati tárgyak, az ötletes és Mészöly Miklós otthoni környezetét felidéző kiállítás méltóképp idézi meg a magyar próza egyik jelentős szerzőjét. Az első teremben tárlók, falitáblák vezetnek be Mészöly Miklós életébe; dedikált és első kiadású kötetei, lapok, amelyekben publikált, családi fotók gyermek- és felnőttkorából, összefoglaló életrajz és egyik önéletrajza olvasható/látható.

A következő két szoba a dolgozó- és a lakószoba berendezését adja, megmutatva azokat a tereket, amelyekben az alkotások egy része született. S bár nyilvánvalóan igaz, hogy maga a lakókörnyezet a művekben általában – sem Mészöly, sem mások esetében – nem tükröződik, ugyanakkor mégis kétségtelen, hogy minden író világlátásában benne van az a miliő, s főleg az általa közvetített, megszemélyesített kultúra, amely körülveszi, felmenőihez, múltjához, eszményeihez, rokon- és ellenszenveihez köti, s amely így, közvetetten bár, de írásaiban mégiscsak megjelenik.

A dolgozószoba uralkodó bútordarabja mi más is lehetne, mint a könyvszekrény. Pontosabban több részből egybeálló könyvespolc, mert könyvszekrényük inkább szakembereknek van, márpedig Mészöly formai és tartalmi újító volt, semmint elméleti kérdéseken töprengő tudós. Az magától értetődik, hogy a magyar és világirodalom fontos művei megvoltak könyvtárában, s 1945 előtti köteteit még szüleitől örökölhette. Érdeklődésének tágasságára utal azonban egy magyar nyelvű no-drámák fordításait tartalmazó kötet, Kosáry Domokos művelődéstörténeti monográfiája vagy a középkori magyar latinság szótára, művelt értelmiségi mivoltát pedig a Magyar Hírmondó és a Magyar História kötetei mutatják. Dolgozószobájához természetszerűen tartozik hozzá az íróasztal, múltba nyúló nemzedékek elmaradhatatlan munkaeszközével, az írógéppel. (Svájci gyártmányú Hermesgép, talán van még, akinek jelent ez valamit.) S elképzelhetetlen e hely kényelmes ülőalkalmatosság (kárpitozott fotelek) és hozzájuk tartozó asztalka, valamint a mesterséggel járó melléktermékeket (papírok, noteszek, íróeszközök és egyéb varázs-

latos dolgok) magába fogadó, háromfiókos sublód nélkül.

Ezzel szemben a hálószoba a pihenés helye, de csak látszólag. Hiszen könyvek itt is vannak, körben a falakon, csakhogy az asztalon már számítógép működik, s a puritán ágy éppen csak az alvásra alkalmas, lustálkodásra aligha. Ahogy a szék sem a kellemes ernyedésre, kizárólag a munkára. S mintegy a valóságba kapcsolja vissza itt a látogatót a ruhásszekrény tartalma: a képzeletbeli, az író mellé lépő utazásnak vége, kezdődhet az ismerkedés az igazi valóval, magukkal a művekkel.

BUDA ATTILA

Művészet

ANTAL ISTVÁN – JAKAB ERIKA – PAUER GYULA:

Párhuzamos monológok

A művészetről való gondolkodásként avagy a gondolkodás művészete felé tett kísérletként is aposztrofálhatjuk a három szerző által jegyzett kötetet. A cím csalóka. Mert valóban Antal István és Pauer Gyula párhuzamos szövegei vannak könyvbe foglalva, ám a szerkesztés – Jakab Erika munkája – révén a beszélgetés különös műfaját alkotják meg együttesen. Mindezt nevezhetjük egy sajátos szellemi tér kimunkálásának vagy akár a valóságos kérdések és dolgok nyitott tárházának is.

Ha Antal István (Juszuf) valóságlenyomatai felől közelítünk, akkor a gombfocicsapatok mitikus lététől vagy a szerelem önmegsemmisítő metaforájától a barlangfestészetig és Jackson Pollock emblematikus alakjáig jó néhányan színre lépnek, s nem utolsósorban Pauer Gyula, a valóságos és képzeletbeli beszélgetőtárs. A képzeletbeli és a valóságos jelző egymás mellett való szerepeltetése nem véletlen, mert mintegy párhuzamos életélményként és reflexiósorként futnak végig az egyes gondolatsorok.

Kérdéseket fogalmazhatunk meg, s talán ez az egyik legnagyobb erénye a gyűjteménynek. Milyen pozícióban létezett az első és második nyilvánosság, illetve ezek művészeti leágazásai azokban a bizonyos elmúlt évtizedekben? S az is problémaként jelentkezhet, hogy vajon milyen arányban segítették elő vagy hátráltatták (a sorrend nem véletlen) a fennálló ideológiai-politikai hatalom prominensei művészeink/gon-